

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 10 · 22. oktober
Sesjonen 2019–2020

**Møte tirsdag den 22. oktober 2019 kl. 10.
Votering kl. 15.**

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 10):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. 20 S (2019–2020))
2. Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt vara-medlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen (Innst. 23 S (2019–2020))
3. Interpellasjon fra representanten Ingrid Heggø til olje- og energiministeren:

«I bygdelag og øysamfunn rundt om i Noreg er utbygginga av vindkraft i ferd med å skape ei mistru og eit tap av tillit til sentrale styresmakter som er veldig alvorleg. Tusenvis av norske borgarar føler avmakt, raseri og djup fortviling over det dei opplever som statleg godkjende overgrep mot natur og menneske, at grunnleggande lovverk som skal verne menneske, dyr og natur, blir tilsidesett og oversett. Utbyggingar skjer i strid med kommuneplanar, med store avvik og endra føresetnader, og blir iverksett før ankehandsaming er ferdig. Dette gjeld både nye prosjekt og endring av opphavlege konsesjonsøknader. Folkeopprøret på Haramsøy, Frøya, Bremanger og i mange andre bygdelag og øysamfunn gjer sterkt inntrykk, og ikkje minst korleis dei føler seg behandla av NVE og Olje- og energidepartementet.

Kva er statsråden sitt svar til tusenvis av norske borgarar som opplever at statlege vedtak går sterkt ut over helse, livskvalitet, bulyst og tillit?»
4. Interpellasjon fra representanten Marianne Synnes Emblemsvåg til helseministeren:

«Antall kliniske studier er kraftig redusert i Norge, delvis pga. for lite pasientgrunnlag. Norden har et stort nok pasientgrunnlag til å være attraktivt for kliniske studier. Et samlet Nordisk råd støttet vårt forslag om en felles nordisk etisk komité for godkjenning av kliniske studier. Målet er at dette skal gjøre det lettere å initiere kliniske studier mellom de nordiske landene. De nordiske landene har god infrastruktur for forskning og tilgang på et høyt antall helseregistre og biobanker. En økning i antall kliniske studier, sammen med bedre tilgjengelighet til helseregistrene, kan bidra til en signifikant kvalitetsheving i behandlingstilbudet.

Hvordan vil statsråden følge opp vedtaket fra Nordisk råd om en felles nordisk etisk komité og stimulere til flere internasjonale kliniske studier i Norge

og Norden, og vil statsråden sørge for henvisning av studiepasienter mellom nordiske land?»

5. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.) (Lovvedtak 1 (2019-2020), jf. Innst. 21 L (2019-2020) og Prop. 142 L (2018-2019))
6. Referat

*Minnetale over tidligere
stortingsrepresentant Arne Lyngstad*

Presidenten: Ærede medrepresentanter! Tidligere stortingsrepresentant for Nord-Trøndelag fylke Arne Lyngstad er gått bort, 57 år gammel.

Som stortingsrepresentant var det den daværende kirke-, utdannings- og forskningskomiteen som ble hans arena. Den kjente han godt fra før; han hadde vært rådgiver for Jon Lilletun i perioden 1993–1997, den gang Lilletun var leder for komiteen. Selv ble Arne Lyngstad komiteens nestleder i sin første periode. I sin andre periode var han medlem av delegasjonen til Nordisk råd, og i 2003 var han også leder for den norske delegasjonen.

Det var lærer den unge verdølen hadde tenkt å bli da han begynte på sine studier, som bl.a. førte til en prisbelønt hovedoppgave i historie i 1992. Temaet var «Europa-debatt i den Sosialistiske Internasjonale 1955–63». Dette fikk Kristelig Folkepartis parlamentariske leder Kåre Gjønnes rede på, og han hyret inn den unge historikeren – og partimedlemmet – som rådgiver for Europa-politikken i Kristelig Folkeparti.

Arne Lyngstad ble valgt inn på Stortinget i 1997 for Kristelig Folkeparti. Det var hjemfylket Nord-Trøndelag som hadde satt ham opp som sin førstekandidat. I en alder av 35 år kunne han allerede vise til en lang liste når det gjaldt verv innen både KrF og KrFU, som lokalpolitiker både i Verdal og Trondheim og i fylkestinget i Nord-Trøndelag. Innen edruskapsarbeidet hadde han også hatt flere verv, bl.a. som leder for Det Norske Totalavholdsselskaps Ungdomsforbund, nå en del av Juvente.

I 2001 ble han rammet av beinmargskreft. Det var en tøff beskjed å få for en småbarnsfar, men han var tapper. Han kom da også tilbake til arbeidet som stortingsrepresentant, og etter valget i 2005, der mandatet i Nord-Trøndelag gikk tapt, var han igjen rådgiver i Kristelig Folkepartis stortingsgruppe i en kort periode. I 2006 ble han ansatt som direktør for den diakonale Lukasstiftelsen, med hovedkontor i Malvik. I den forbindelse flyttet han og familien tilbake til de trønderske hjemtraktene. Han var glad for oppgavene i Lukasstiftelsen, men da sykdommen slo til igjen, måtte han trappe ned og etter hvert akseptere at yrkeslivet var slutt. Enga-

sjementet var likevel sterkt, bl.a. som brukerrepresentant i beslutningsnemnda for legemidler.

Lyngstad engasjerte seg for partiet helt til det siste. Så sent som 5. mai i år, drøyt tre uker før han døde, deltok han på en valgkampsamling i Trondheim KrF. Arne Lyngstad vil bli husket som en trofast, flittig og grundig person, like mye bak i kulissene som på scenen.

Det er med vemod vi har mottatt meldingen om at han er gått bort.

Vi minnes Arne Lyngstad for hans virke i Stortinget og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Knut Arild Hareide, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den tidligere innkalte vararepresentanten for Finnmark, Vetle Langedahl, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om at den innvilgede permisjonen for representanten Else-May Norderhus 7.–24. oktober endres til sykepermisjon fra og med 22. oktober og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Tove-Lise Torve innkalles for å møte i permisjonstiden.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Sak nr. 1 [10:06:00]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. 20 S (2019–2020))

Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen [10:06:31]: Nåværende sivilombudsmann, Aage Thor Falkanger, har varslet at han vil fratre ved årsskiftet. Stortinget må derfor velge ny sivilombudsmann.

For vervet som sivilombudsmann kreves faglige kvalifikasjoner tilsvarende det som kreves for embete som høyesterettsdommer. Sivilombudsmannen er dessuten leder av Sivilombudsmannens kontor, som for tiden har ca. 70 ansatte. Ombudsmannen må derfor kombinere svært gode faglige kvalifikasjoner med profesjonell virksomhetsledelse, herunder ha gode lederegenskaper og evne til tydelig kommunikasjon.

Presidentskapet har valgt å gjennomføre en mer åpen prosess for rekruttering av sivilombudsmann enn noen gang tidligere, med ordinær utlysning og søknadsprosess. Vervet ble kunngjort offentlig i mai 2019, med søknadsfrist 1. oktober 2019. Utlysningen har vært bredt annonsert.

Administrasjonen har hatt bistand fra rekrutteringsbyrå til å sondere markedet, ikke minst for å skape interesse for en slik fremtredende stilling og motivere personer som kunne være aktuelle, til å søke.

Det var fire søkere til stillingen da fristen var gått ut, og hele søkerlisten har vært offentliggjort.

Presidentskapet har enstemmig besluttet å innstille kommuneadvokat i Oslo, Hanne Harlem, til vervet som ny sivilombudsmann for perioden 1. februar 2020 til 31. desember 2021. Presidentskapet vil samtidig foreslå at den kontorsjefen hos Sivilombudsmannens kontor som har lengst ansiennitet, Bjørn Dæhlin, midlertidig konstitueres som sivilombudsmann i januar 2020, inntil Harlem kan tiltre.

Hanne Harlem er født i 1964 og tok juridisk embetseksamen i 1990. Hun har jobbet som advokat hos Regjeringsadvokaten og har vært dommerfullmektig i Nord-Troms herredsrett. Hun har også jobbet som sjefsjurist i Kredittilsynet og advokat i Norsk Hydro. Harlem var justisminister i 2000–2001, assisterende direktør i Norsk Hydro 2001–2004 og universitetsdirektør ved Universitetet i Oslo 2004–2007. I perioden 2007–2011 var hun styreleder i Helse Sør-Øst RHF, og hadde flere andre tunge styreverv. Fra 2011 og frem til i dag har Harlem vært kommuneadvokat i Oslo.

Hanne Harlem vil bli den sjette sivilombudsmannen i rekken siden høyesterettsdommer Andreas Schei ble utnevnt til den første sivilombudsmannen i desember 1962. Hun blir den første kvinnelige sivilombudsmannen, og det er gledelig at det nå er en kvinne som skal bekle dette vervet.

Presidentskapet har merket seg og vurdert grundig den kritikk som er rettet mot Hanne Harlem, i hovedsak knyttet til saker hun har håndtert i rollen som advokat for Oslo kommune. Det er viktig å merke seg at hun i disse sakene har opptrådt som advokat for Oslo kommune, og hun har da fremmet kommunens interesser i sakene. Disse aspektene har vært vurdert i prosessen. Presidentskapet mener at det ikke er grunnlag for å hevde at Hanne Harlem er imot åpenhet eller innsyn.

Med den kandidaten som nå er foreslått, vil vervet som ombudsmann fylles av en juridisk kapasitet og meget erfaren leder med betydelig praktisk erfaring fra offentlig sektor. Jeg er trygg på at Harlem vil ivareta Sivilombudsmannens viktige oppgave med å verne borgerne mot urett og bidra til å videreutvikle Sivilombudsmannen som institusjon og sentral samfunnsaktør.

Jeg anbefaler innstillingen med de forslag som er fremmet der.

Petter Eide (SV) [10:10:24]: Stortinget velger i dag mest sannsynlig Hanne Harlem som ny sivilombudsmann, og det vil Stortinget gjøre med SVs stemme.

Vi har selvsagt registrert de motargumentene som har kommet fram rundt Hanne Harlem, både i den offentlige debatten og i den saken Rødt har levert til Stortinget. I korthet mener de at hun ikke er egnet som sivilombudsmann fordi hun i andre posisjoner og i annen type yrkesutøvelse og rolleforståelse har underminert Sivilombudsmannens arbeid.

Det er egentlig bra at vi får en debatt om Sivilombudsmannen, nettopp fordi det er et av norsk forvaltnings aller viktigste tillitsverv. Det er et ombud som skal passe på at staten gjør jobben sin med å sikre befolkningens rettigheter på en god måte. At det da stilles krav til at vi har den beste personen, er veldig bra. Så den debatten Rødt har reist, setter jeg veldig pris på. Den er nok også ganske ny i norsk historie.

SV har bedt presidentskapet sikre at de innvendinger som er kommet fra Rødt, har blitt grundig vurdert, og vi fikk nå nettopp høre fra presidenten selv at de tingene har blitt tatt opp på en god måte.

Jeg oppfatter at kritikken mot Hanne Harlem som sivilombudsmann er knyttet til hennes utøvelse som jurist, men i andre posisjoner og i annen type rolleutøvelse. Når hun nå skal gå inn – mest sannsynlig – i rollen som sivilombudsmann, må det forventes at hun i den posisjonen forstår den nye rollen hun skal ha, at hun forstår at rollen som sivilombudsmann er helt annerledes, stiller helt andre krav, enn rollen som f.eks. en justisminister eller en kommuneadvokat – slik vi f.eks. har sett at nåværende sivilombudsmann, Falkanger, har gjort, som kom fra en stilling som høyesterettsdommer, men greide å utøve rollen som sivilombudsmann og forstå og tolke den rollen på en utmerket måte. Et annet eksempel er riksrevisor Per-Kristian Foss, som etter langt virke på Stortinget og i regjering har gått inn i rollen som riksrevisor, forandret forståelsen av den og utøver den på en utmerket måte.

Jeg har lyst til å si at vi lever i en ganske urolig tid, både i Europa og i Norge. Menneskerettighetene er utfordret i mange land. Vi har f.eks. sett i Polen at både parlamentet og regjeringen utfordrer domstolenes uavhengighet. I Frankrike har vi hatt lange perioder med unnatakstilstand. I en rekke land i Europa ønsker man å redusere de konvensjonsforpliktelsene til menneskerettighetene som nasjonalstatene har pålagt seg selv; man ønsker å redusere disse forpliktelsene sånn at nasjonalstaten kan ta bedre kontroll selv. Denne bevegelsen – vi kan kalle det en type nasjonalistisk bevegelse – er drevet

fram av høyrepopulisme og nasjonalisme i en rekke land i Europa og er en utfordrende trend.

Vi har også tilsvarende trekk i Norge, og når jeg nevner dette, er det fordi det har betydning for den forståelsen av den politiske kontekst som den nye sivilombudsmannen skal gå inn i. Eksempelene fra Norge er f.eks. denne regjeringens ønske om å utvide regjeringens muligheter til å fravike fra eksisterende lovverk, altså av typen fullmaktslovgivning, som nå er til behandling i regjeringsapparatet. Vi har også sett forslag fra regjeringen om å endre sivilombudsmannsloven, altså innskrenke innsynsretten til Sivilombudsmannen, som den nåværende sivilombudsmannen har vært veldig modig og argumentert tydelig imot.

Så vi må ha dette som bakteppe når Stortinget i dag velger en ny sivilombudsmann, for denne politiske konteksten, både i Norge og i Europa, tegner opp betydelige utfordringer for den nye sivilombudsmannen. Det gir også noen forpliktelser og forventninger til den nye sivilombudsmannen som ikke hadde vært så opplagt hvis det f.eks. hadde vært for ti eller femten år siden.

Helt avgjørende er det at den nye sivilombudsmannen oppfatter sin rolle som vakthund og kontrollør av statens evne til å sikre folkets grunnleggende rettigheter. Det er helt avgjørende, og Stortinget – og jeg personlig – vil passe veldig nøye på at Sivilombudsmannen utøver denne funksjonen som vakthund, og vil være åpen og direkte med vedkommende hvis dette ikke ivaretas på en god nok måte.

Vi må stille krav til at den nye sivilombudsmannen er uavhengig og ikke lar seg påvirke av press eller forventninger verken fra storting eller regjering eller av andre aktører. Kravet til uavhengighet er helt avgjørende for at Sivilombudsmannen skal kunne gjøre jobben sin på en god måte.

Så må vi også stille krav til at Sivilombudsmannen selv stiller krav til Stortinget om hvordan Sivilombudsmannens egne rapporter skal behandles. Jeg må si at en del av Sivilombudsmannens rapporter til Stortinget har vært behandlet litt som en type pliktlop. I liten grad har Stortinget – denne sal – gått inn i substansen i de tingene som Sivilombudsmannen har rapportert til oss. I all hovedsak har Stortinget hatt en slags postkassetilnærming til dette, en passiv tilnærming, og oversendt observasjonene og anbefalingene fra Sivilombudsmannen ganske direkte tilbake til regjeringsapparatet, men uten å ta dette opp i seg på en ordentlig måte.

Vi fikk i sommer en rapport fra Sivilombudsmannen om mistanke om ulovlig isolasjon i norske fengsler. Den rapporten er til behandling i Stortinget nå. Den nye sivilombudsmannen vil da overta Sivilombudsmannens prosess rundt dette, og det er å forvente at den nye

sivilombudsmannen stiller krav til at Stortinget aktivt og på en bra måte går inn i dette arbeidet.

Med disse ord kommer SV til å stemme for Hanne Harlem som sivilombudsmann, men samtidig utfordre henne på at hun må virke ut fra den rolleforståelsen som jeg har nevnt, rolleforståelsen som er annerledes enn som justisminister eller advokat, men også sikre krav om integritet og uavhengighet. Det vil vi i Stortinget også passe på. Til sist vil vi utfordre henne på at hun er aktiv og pågående overfor Stortinget, slik at de rapporter som hun leverer til Stortinget, blir aktivt behandlet i denne sal.

Bjørnar Moxnes (R) [10:18:29]: Alle som mener seg utsatt for urett eller feil fra offentlig forvaltning, kan klage til Sivilombudsmannen. «Ombudsmannen jobber for å gjøre offentlige myndigheter bedre», med embetets egne ord. Dagbladet kaller Sivilombudsmannen folkets advokat.

Når Stortinget nå skal oppnevne ombudsmann – eller ombudskvinne – for forvaltningen, skal vi peke ut den som skal ivareta den enkeltes rettigheter i møte med forvaltningen. Han eller hun skal utføre sitt verv selvstendig og uavhengig av Stortinget, men Stortinget har vedtatt sivilombudsmannsloven og velger i tråd med den ombudsmann og fastsetter alminnelig instruks for ombudsmannens virksomhet.

Dessverre har den sittende regjeringen skapt usikkerhet om rammene for Sivilombudsmannens arbeid. Den 4. juli 2018 sendte Justis- og beredskapsdepartementet ut på høring et forslag om endringer i offentlighetsloven og sivilombudsmannsloven. Regjeringen foreslo å lovfeste muligheten til å hemmeligholde kalenderne til statsministeren og regjeringen og alle andre offentlige kalendere, slik at offentlighet og presse fratras innsynsrett. Dette har sittende sivilombudsmann gjentatte ganger kritisert i sterke ordelag.

Regjeringen foreslo samtidig å hindre Sivilombudsmannens tilgang til dokumenter fra regjeringskonferanser, som er møtene hvor regjeringens politikk avgjøres. I høringsinnspillet fra Sivilombudsmannen framgår det at denne endringen kan hindre Sivilombudsmannen i å utøve sin kontrollfunksjon. Disse forslagene til lovendringer skulle opprinnelig ha vært sendt til Stortinget i april i år for behandling, men i august svarte justisminister Jøran Kallmyr følgende på spørsmål fra Rødt:

«Høringsrunden viste imidlertid at det var sterke og prinsipielle motforestillinger mot deler av forslaget. Det er derfor ikke tatt endelig stilling til om og eventuelt i hvilken form lovforslaget skal fremmes for Stortinget.»

Noe av bakteppet for disse lovendringene som er foreslått av regjeringen, er at myndighetspersoner har

tatt seg til rette og nektet å bøye seg for Sivilombudsmannens innvendinger – og det er et problem. For å sitere Tron Strand og Vegard Venli, fra Pressens offentlighetsutvalg, i Aftenposten tidligere denne måneden:

«Når Sivilombudsmannens rolle i Norge undergraves, uten at det medfører nevneverdige reaksjoner fra Stortinget, er det kanskje ikke så rart at en som selv har vært med på å undergrave ombudsmannens rolle, er den eneste kvalifiserte som vil søke seg til jobben?»

Representantene fra Pressens offentlighetsutvalg skriver at den innstilte søkeren, Hanne Harlem, har bidratt til å undergrave embetet. De framhever bl.a. hennes deltakelse på en høring i justiskomiteen som kommuneadvokat, hvor hun kritiserte Sivilombudsmannens lovforståelse om at offentligheten kunne kreve innsyn i byrådsnotatene i Oslo.

Da hun var justisminister, nektet hun å oversende dokumenter slik at Sivilombudsmannen kunne undersøke om hemmelighold var legitimt. Det førte til kritikk fra Fylkesmannen og stryk fra Justisdepartementets egen lovavdeling.

Denne kritikken og skepsisen til presidentskapets innstilling deles av Norsk Presseforbund. På lederplass skriver Dagbladet følgende:

«Vi trenger en sivilombudsmann som er faglig sterk, uredd og som ikke har for sterke bånd til politiske institusjoner og offentlig forvaltning.»

Harlem har til Aftenposten sagt at enkelte av de nevnte eksemplene var oppgaver hun utførte som kommuneadvokat: «Det var ikke jeg personlig, men et oppdrag fra min arbeidsgiver», sier hun. Denne historiskrivningen støtter presidentskapet opp om i sin innstilling. Da vil jeg anbefale at man lytter til opptaket fra den åpne høringen i Stortingets justiskomite den 12. mai 2015, hvor Hanne Harlem sier: «Nå tar jeg av meg kommuneadvokat-hatten et øyeblikk.»

Hun argumenterer så – basert på sine personlige erfaringer fra politikken – imot den åpenheten rundt byrådsnotater som daværende sivilombudsmann jobbet for.

Det er altså feil og på grensen til omskriving av historien å si at disse uttalelsene kom i kraft av Harlems yrkesutøvelse som advokat. Det har hun personlig og på det tydeligste selv avvist i Stortingets åpne høring.

Det er ikke et mistillitsforslag til Harlem fra Rødt som ligger på bordet. Det er et tillitsforslag til vervet som sivilombudsmann – et forslag om å utlyse vervet på nytt og å konstituere en ombudsmann fra Sivilombudsmannens kontor inntil videre. Alle som bryr seg om tilliten til Sivilombudsmannen som embete, bør kunne se at det er problematisk å ansette en kontroversiell kandidat i fravær av andre vurderte søkere. Derfor håper jeg at

Stortinget vil være med på å utvide prosessen og dermed også være med på å styrke vervets legitimitet.

Samtidig vil jeg be regjeringen om å klargjøre sin posisjon og offisielt trekke forslaget om innskrenkninger av offentlighetsloven og sivilombudsmannsloven, slik at embetet forhåpentligvis blir aktuelt for flere søkere, også de som ikke har prøvd å vinge klippe vervet tidligere, men tvert imot jobber for enda mer åpenhet og offentlighet.

Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:25:20]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen (Innst. 23 S (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:25:36]

Interpellasjon fra representanten Ingrid Heggø til olje- og energiministeren:

«I bygdelag og øysamfunn rundt om i Noreg er utbygginga av vindkraft i ferd med å skapa ei mistru og eit tap av tillit til sentrale styresmakter som er veldig alvorleg. Tusenvis av norske borgarar føler avmakt, raseri og djup fortvilning over det dei opplever som statleg godkjende overgrep mot natur og menneske, at grunnleggjande lovverk som skal verne menneske, dyr og natur, blir tilsidesett og oversett. Utbyggingar skjer i strid med kommuneplanar, med store avvik og endra føresetnader, og blir iverksett før ankehandsaming er ferdig. Dette gjeld både nye prosjekt og endring av opphavlege konsesjons-søknader. Folkeopprøret på Haramsøy, Frøya, Bremannger og i mange andre bygdelag og øysamfunn gjer sterkt inntrykk, og ikkje minst korleis dei føler seg behandla av NVE og Olje- og energidepartementet.

Kva er statsråden sitt svar til tusenvis av norske borgarar som opplever at statlege vedtak går sterkt ut over helse, livskvalitet, bulyst og tillit?»

Ingrid Heggø (A) [10:27:00]: I historia om Noreg har tilgangen på fornybar kraft lenge vore Noreg sitt store fortrinn. Med utgangspunkt i rein og billig vasskraft har små stader rundt omkring i Distrikts-Noreg fått stor industri, produsert på verdas reinaste energi.

På same vis er vi nordmenn stolte av vår vakre, reine og urørte natur. Friluftsliv og nærleiken til naturen er

ein del av den norske folkesjela, og den mest hurtigvaksande næringa i Noreg er reiseliv, basert på naturen.

Det eg set fokus på i denne interpellasjonen, er vindkraftutbygginga, at utbygging av vindkraft er i ferd med å skapa ei mistru og eit tap av tillit til sentrale styresmakter som er veldig alvorleg. Samstundes vil vi ha meir rein energi.

Nasjonal rammeplan for vindkraft skulle vera eit konfliktdepande tiltak, men det vart ein augeopnar – landet rundt. Så var nesten alle fylke også involvert i planen. Rammeplanen og utpeikinga av område var analysar på eit heilt overordna nivå, og dei utpeika områda hadde eit samla areal på 29 000 km².

No har det i fleire månader vore stor usikkerheit, der lokalbefolkninga fryktar at dei vert overkøyrde. Det vert stilt store spørsmålsteikn ved regjeringa si handtering av rammeplanen og prosessen: Kva no når rammeplanen er skrota? Motstanden i folket aukar. Har regjeringa lytta og lært? Har regjeringa teke innover seg kvi for tusenvis av norske borgarar føler avmakt, raseri og djup fortvilning over det dei opplever som statleg godkjende overtramp mot natur og menneske, og at grunnleggjande lovverk som skal verne menneske, dyr og natur, vert tilsidesett og oversett?

Statsråden har sagt at konsesjonsvilkåra skal verta gjennomgått på nytt, og at søknadene vert sette på vent inntil det er kome avklaringar på konsesjonssystemet. Men lite er sagt om kva nye kriterium som skal inn, og kva vektinga av dei ulike kriteria vert. Lite er sagt om dette gjeld alle konsesjonar som er innvilga, men ikkje sette i gang. Lite er sagt om frysvedtaket også gjeld utviding og fornying av konsesjonar.

Men statsråden har sagt at der det er stor motstand, skal det ikkje verta gjeve konsesjon. Dersom dette er rett, burde vel alle søknader der det er stor motstand, verta avslått no, i staden for at dei vert sette på vent, og så må det eventuelt søkjast på nytt, etter nye kriterium. Då ville iallfall regjeringa ha synleggjort at ein faktisk har lytta til folkeopprøret, til alle som har sagt nei. No sit dei fleste med ei kjensle av at regjeringa har kjøpt seg eit pusterom, og ein sit att med manglande tillit og uroa over om ein faktisk vert lytta til i praksis.

Dersom statsråden er sitert rett i NRK, er det framleis grunn til uro, for der seier han at han «ser et behov for å gjøre noe med konsesjonssystemet nettopp for å gjøre et godt system enda bedre for å forebygge konflikter som vi har sett det har vært rundt enkelte utbygginger av vindkraft».

Eit «godt system enda bedre». Utsegna vitnar lite om at statsråden har teke inn over seg den massive kritikken frå folk som påpeikar at dei føler seg overkøyrde og makteslause.

Det har skjedd ei markant endring i folk sitt syn på vindkraft, spesielt det siste halve året. Den sterke motstanden og kritikken av ulike vindkraftprosjekt viser at ei god lokal forankring av potensielle prosjekt er både riktig og viktig.

Det har skjedd ei rivande utvikling innan vindmøller, på storleik og arealbruk. Det er godteke store avvik og endra føresetnader frå opphavlege konsesjonssøknader mange stader. Befolkninga føler seg lurert når det i si tid vart sagt ja til lyktestolpar og dei får eit «Eiffeltårn» i fjellheimen sin. Difor må ein gjennomgå regelverket knytt til etablering av vindkraft med spesiell fokus på lokal forankring og innflytelse. Denne gjennomgangen bør også supplerast med ein gjennomgang av dei lokale ringverknadene av anlegga. Det er viktig for den nasjonale energidebatten at framtidens energibehov vert utgreidd. Her trengst det meir kunnskap.

Eg er som sagt glad for at rammeplanen vart skrota. Men no må vi få ein samla, heilskapleg plan der vind, vatn og nett vert sett i ein samanheng. Naturen må òg få ein eigenverdi. For det som uroar når rammeplanen vert skrinlagd, er om ein på nytt får ei bit-for-bit-utbygging og framleis godtek at områda til vindkraft vert valde av utbyggjaren, som inngår avtale med grunneigarane lenge før konsesjonssøknad vert innsend.

Når ein i tillegg veit at fleire utbyggingar skjer i strid med kommuneplanar, med store avvik og endra føresetnader, og at anleggsverksemd vert sett i verk før ankehandsaminga er ferdig – ja, då vitnar ikkje dette om god offentlig kontroll eller om eit godt system.

I bygdela og øysamfunn rundt om i Noreg er utbygging av vindkraft i ferd med å skapa ei mistru og tap av tillit. Og korleis skal folk få tillit til at dei vert høyrde, dersom frysavgjerda som er teke, har mange unntak?

I 2020 og 2021 går svært mange konsesjonar ut. Desse konsesjonane er gjevne på eit heilt anna kunnskapsgrunnlag og under andre føresetnader og burde etter mitt syn terminerast når konsesjonstida utgår. Desse konsesjonane må iallfall ikkje automatisk vidareførast og utvidast etter gamle konsesjonsvilkår. Er statsråden samd i det?

FN sitt naturpanel har publisert klare åtvaringar om at endra arealbruk er den største trusselen mot arts mangfaldet på jorda, ein større trussel enn klimaendringane. Og det er ikkje berre at vindmøllene er vortne større, planeringa rundt kvart turbintårn er no om lag ei halv fotballbane, og så kjem tilkomstveg og oppstillingsplass. Det er store og svært synlege naturinngrep vi snakkar om. For å ta eit eksempel: Arealet det er søkt om til vindkraft langs Sognefjorden, er på 43 km². Det er over 5 000 fotballbaner. Det er enorme areal. Og kva sit ein att med av lokale ringverknader? Auka nettleige. Utbygginga av vindkraft på Guleslettene i Bremanger gav

ei auka nettleige fordelt på innbyggjarane til nettselskapet med 170 mill. kr.

Og dei fleste har fått med seg at eigedomsskatten har denne regjeringa sett under press, likeeins kva som inngår av produksjonsutstyr i skattegrunnlaget. Folk opplever at ein får lite igjen til fellesskapet for å stilla naturen til rådvelde, og då aukar motstanden.

Det er unisont at ein ikkje skal byggja i urørt natur. Det er eg einig i, men eg vil også slå eit slag for dei som har stilt naturen sin til disposisjon for fellesskapet tildlegare, f.eks. ved vasskraftutbygging, der naturmangfaldet nett er i ferd med å koma tilbake, såra i naturen har byrja å gro. Her er naturen endå meir sårbar. Også her må innbyggjarane sine krav til «nok er nok» få gjennomslag.

Konsekvensane av vindkraftutbygging må synleggjerast for befolkninga. Der vart nok den nasjonale rammeplanen på mange måtar ein augeopnar for mange. For det har skjedd så store endringar i befolkninga sitt syn på vindkraft berre i det siste halvåret. Det er synleggjort at inngrepa og føreslegne areal er enorme storleikar. Og det er mange paradoks. Ved vindkraftutbygging kan ein nytta gravemaskiner i myr, medan ein bonde ikkje kan dyrka ein einaste ny kvadratmeter myr. Utsepp vert det no av begge delar. Burde ein kravd totalrekneskap på CO₂ ved alle utbyggingar? Kvifor er skatte- og avskrivingsreglane så veldig forskjellige for vatn og vind?

Arbeidarpartiet har lenge etterlyst ein heilskapleg, samla plan der vind, vatn og nett vert sett i samanheng. Vil statsråden ta denne utfordringa?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:37:09]: La meg innledningsvis få understreke at jeg tar engasjementet rundt vindkraft på største alvor. På bakgrunn av høringen av forslaget om nasjonal ramme for vindkraft har regjeringen nylig varslet at vi ikke kommer til å gjennomføre en nasjonal ramme med de utpekte områdene for ny vindkraft. Så er det, som representanten Heggø viser til, også varslet endringer i konsesjonsbehandlingen, som jeg kommer tilbake til.

Vindkraften som nå bygges ut, er et resultat av en villet politikk. I to tiår har forskjellige regjeringer og storting lagt til rette for utbygging av vindkraft. Jeg vil minne om at den rød-grønne regjeringen allerede i 2005 i Soria Moria-erklæringen foreslo å innføre et pliktig grønt elsertifikatmarked.

Regjeringen Stoltenberg II fremmet i 2011 forslag om et felles elsertifikatmarked sammen med Sverige. Elsertifikatsystemet ble det sentrale virkemiddelet for å støtte utbygging av fornybar energi. Stortingets ønske har altså vært at det skal bygges ut mer vindkraft i Norge enn det kraftmarkedet ga grunnlag for.

Nå har teknologiutvikling og fallende kostnader bedret lønnsomheten på vindkraft. Konsesjonene som nå realiseres, er gitt både av dagens regjering og den forrige regjeringen.

Jeg har stor respekt for lokaldemokratiet, og med noen ytterst få unntak i form av utvidelser av vindkraftverket på Kvaløy i Troms og en liten del av en vindkraftkonsesjon i Kvinesdal, som berører Lyngdal kommune, har denne regjeringen ikke gitt konsesjoner til vindkraftverk der vertskommunen har vært imot. God lokal forankring har i praksis vært avgjørende for at vindkraftverk skal få konsesjon. Nær alle vindkraftprosjektene som nå bygges, er derfor basert på konsesjoner som har fått støtte i vertskommunene. Vi har derimot sagt nei til flere prosjekter der kommunene har vært for.

Spørsmålet om det bør tillates vindkraft i et område avgjøres i selve konsesjonsprosessen. Dette er åpne og demokratiske prosesser, der kommuner og andre synspunkter på et prosjekt blir hørt. Dersom en utbygger har fått konsesjon, kan ikke denne trekkes tilbake fordi kommunen i etterkant har ombestemt seg. Vindkraft innebærer betydelige investeringer der de vesentlige kostnadene er bundet opp mot kontrakter før byggingen starter. Investorer, entreprenører og konsesjonærer må derfor kunne ha tillit til de beslutninger som er fattet.

Vindkraft underlegges en omfattende konsesjonsbehandling som inkluderer konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven, og vurdering av naturmangfold, slik naturmangfoldloven krever. I tillegg vurderes prosjektene i tråd med nasjonale retningslinjer for støy og skyggekart, internasjonale urfolksrettigheter og regionale og kommunale planer.

Vi har i mange saker sagt nei til vindkraft, bl.a. av hensyn til hubro, rovfugl, villrein, landskap, samisk reindrift osv. Av alle de planer for vindkraft NVE har hatt befatning med, er det en klar overvekt av prosjekter som av ulike årsaker ikke har fått konsesjon.

Jeg erkjenner at det er en utfordring når det går svært lang tid fra et prosjekt får konsesjon til det faktisk blir bygd. Når vindkraft er blitt lønnsomt uten støtte, og det ikke lenger er frister i elsertifikatsystemet å ta hensyn til, er det heller ingen grunn til at konsesjoner skal bli liggende urealisert lenge. Derfor har regjeringen varslet innstramming av praksis med forlengelse av byggefrister.

Tiden fra et prosjekt får konsesjon til det bygges gjør også at det skjer teknologiutvikling mens prosjektet modnes. Særlig de siste årene har det skjedd en markant økning i turbinstørrelse. Dette gjør at enkelte mener det blir bygd et annet prosjekt enn det som fikk konsesjon. Her er forutsigbarhet viktig. Både NVE og Olje- og energidepartementet har tatt grep for å sikre at utred-

ninger i prosjektfasen etter konsesjon blir tilstrekkelig utredet, offentliggjort og vurdert. Ytterligere justering og innstramminger kommer også her til å bli vurdert.

Samtidig vil jeg få understreke at muligheten til å benytte den nyeste teknologien på den vindkraften som bygges, har gitt store samfunnsøkonomiske gevinster i form av høyere produksjon og større verdiskapning. Høyden på turbinene blir typisk trukket fram som noe negativt. Dette tenker jeg vi skal ha respekt for. Moderne turbiner er virkelig høye, men samtidig er det viktig å være klar over at høyere turbiner også gir færre turbiner med tilsvarende færre veier og arealinngrep.

Jeg blir selvsagt også berørt av det engasjementet og folkeopprøret som er der ute. Så mitt svar til interpellanten er at vi gjennom denne prosessen med nasjonal ramme har fått mer kunnskap om prosessen rundt utbygging av vindkraft. Vi har også gjennomført en bred høring og vi lytter til innspillene. Og nå kommer vi til å se på et allerede godt konsesjonssystem i den hensikt å gjøre den enda bedre.

Så vil jeg også minne interpellanten om at vi har satt en stopper for elsertifikatsystemet.

Denne debatten handler om balansen mellom å ta i bruk norsk natur og samtidig bygge ut lønnsom fornybar kraft som vi har behov for. Det er reelle og til dels vanskelige avveininger omkring vindkraft. Derfor er det viktig med en offentlig debatt om vindkraft, men vi må alle bidra til at debatten holdes på et saklig og opplyst nivå.

Ingrid Heggø (A) [10:45:34]: Eg takkar statsråden for svaret, men vi må passa oss så det ikkje berre vert fagre ord når vi står her og snakkar om at vi skal lytta til folk og kva dei meiner. Det må faktisk handling til.

Eg spurde statsråden om kva som var statsråden sitt svar til tusenvis av norske borgarar som enno er uroa og opplever at dei statlege vedtaka går sterkt ut over helse, livskvalitet, bulyst og tillit. Det spørsmålet gjeld sjølv sagt også gjevne konsesjonar. Der oppfatta eg ikkje eit konkret svar frå statsråden.

Eg skal vera meir presis: Med utgangspunkt i den aukande motstanden mot vindkraft i dag, som statsråden seier han vil lytta til, ber eg om ei utdjuping om kva som eigentleg skjer i praksis med dei søknadene som ligg føre no. Er det berre vertskommunane ein skal lytta til, og berre dei det gjeld? Og vert det no gjeve ein «go» på søknadene der lokalbefolkninga har sagt ja? Og med omsyn til innvilga konsesjonar: Korleis vert innramminga av endra føresetnader og avvik? Eller sagt på ein annan måte: Kva endringar av avvik kan ein godta utan at det utløyser ei ny konsesjonsbehandling og vert nye høyringar? Vil ein sjå på dette i det heile, eller er gjevne konsesjonar gjevne konsesjonar, som no vil få ein «go»?

Vert fornying av konsesjonar og utviding no underlagde same konsekvensutgreiing og nye konsesjonsvilkår med oppdatert kunnskapsgrunnlag?

Eg oppfattar at frysvedtaket enno berre gjeld for søknader etter rammeplanen, men det håper eg at statsråden kan utdjupa litt meir. Eg lurar også på på kva måte Stortinget vert involvert i utarbeiding, eventuelt konfirmering, av desse endra konsesjonsvilkåra, og når det skjer.

Eg må ta opp igjen spørsmålet mitt om kva som skjer med konsesjonar som går ut, for dei er jo gjevne under heilt andre føresetnader og på eit heilt anna kunnskapsgrunnlag. Dei er 25 år gamle. Det hjelper jo lite viss ein på den eine sida stoppar behandlinga på grunn av folkeleg motstand, mens ein på den andre sida samtidig fornyar og utvidar andre søknader.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:48:43]: Representanten viser til fagre ord. Jeg viser til konkret handling sett i forhold til at vi nettopp har hatt en bred høring om nasjonale rammer, som også utgjør et kunnskapsgrunnlag om virkningen av vindkraft. Det ble offentliggjort, sendt ut på en bred høring der vi ba om innspill. Jeg mener faktisk at regjeringen skal ha honnør, for vi gjør det vi har sagt vi skal gjøre. Vi lyttet til de innspillene som kom. Det gjør at vi ikke går videre med de 13 utpekte områdene. Det gjør også at vi setter i gang et arbeid for å endre konsesjonssystemet.

Jeg viser til at vi ikke har behandlet konsesjoner, verken gamle eller nye, siden 1. april. Vi har også varslet at før vi har konkludert med hvilke endringer som vil komme i konsesjonssystemet, kommer vi ikke til å konsesjonsbehandle nye prosjekt. Det tenker jeg er klokt, for historien – der vi står i dag – rundt vindkraft, viser at vi har behov for å ta noen grep, bl.a. med konsesjonssystemet. Konsesjoner som er gitt, er gitt. Det foreligger en forpliktelse når noen har fått en rettighet. Det handler om forutsigbarhet. Det handler om ryddighet.

Men det er ikke sånn, hvis man har fått en rettighet, at man kan gjøre akkurat som man vil. Har man fått en konsesjon for noen år tilbake og skal starte å bygge nå, må man ha en godkjent detaljplan. Er det avvik i kunnskapen fra konsesjonen ble gitt og til detaljplanen ble behandlet, er det det verktøyet vi har nettopp for å legge til grunn akkurat den kunnskapen vi har og skal ha på byggetidspunktet. Derfor er det også gjort endringer, både fra NVE og fra Olje- og energidepartementet, i en rekke konsesjoner gjennom ordinær behandling og klagebehandling – nettopp fordi man har fått ny kunnskap.

Avslutningsvis konstaterer jeg bare at Heggø, som representerer Arbeiderpartiet, også er for utbygging av vindkraft, og etter det innlegget kan det stilles spørsmål om man har endret politisk mening.

Lars Haltbrekken (SV) [10:52:09]: Folk er bekymret for sine naturområder. De er bekymret for de store inngrepene vi har sett fra en del vindkraftutbygging i det siste. Jeg kan skjønne det. Naturen er vårt felles livsgrunnlag. Våre liv avhenger av en frisk og velfungerende natur med intakte økosystem.

Dette var også en av grunnene til at Stortinget for noen år siden ba om en plan for vindkraftutbyggingen. Man ville bort fra den planløse utbyggingen, hvor hvert enkelt prosjekt ble sett på for seg, og over til en helhetlig tilnærming. NVEs forslag, som kom tidligere i år, møtte stor motstand, og det er ikke så rart. Mange av områdene de mente det gikk an å se for seg vindkraft i, er sårbare naturområder eller viktige områder for det norske urfolk, samene.

Regjeringen sitt svar på dette var i forrige uke å skrinlegge den nasjonale rammen for vindkraft. Jeg tror det er et dårlig svar. Det vi får da, er en fortsatt planløs nedbygging, en bit-for-bit-nedbygging av viktige naturområder.

Om lag halvparten av det norske energiforbruket er fossilt. Vi trenger mer fornybar energi og satsing på energisparing om vi skal løse klimakrisen. Skal vi få til det uten å ødelegge verdifull natur, trengs det en helhetlig plan, ikke en bit-for-bit-nedbygging, som regjeringen nå igjen legger opp til.

Samtidig med at regjeringen varslet at de skroter den nasjonale vindkraftammen, varslet de at de ville se på konsesjonsreglene og konsesjonsprosessene. Det er på høy tid. Vi har flere ganger sett at det er gjort svært dårlige kartlegginger av naturverdiene i forkant av både vind- og vannkraftutbygginger. I flere saker om utbygging av vannkraft har miljø- og friluftsansjonene sørget for tilleggsutredninger som har avdekket et langt større naturmangfold i områdene der det var planlagt bygd ut, enn utbyggerne fikk kjennskap til fra rapportene de hadde bestilt. NVE har avdekket lignende forhold tidligere i en rekke småkraftsaker.

Jeg lurar derfor på om statsråden i forbindelse med gjennomgangen av konsesjonsprosessene og regelverket vil sørge for at det stilles strengere krav til de naturkartleggingene som skal gjøres før vedtak fattes, og om statsråden og regjeringen vil komme til Stortinget med sitt forslag til nytt konsesjonsregelverk.

I tillegg vil jeg be statsråden sørge for at det ikke gis tillatelse til oppstart av anleggsvirksomhet før alle lovpålagte naturundersøkelser er gjort, vurdert og tatt hensyn til, og at alle eventuelle klager er ferdigbehandlet.

Jeg vil også avslutningsvis be statsråden om å vurdere, i forbindelse med sin gjennomgang av konsesjonsprosessene, et regelverk hvor stor vindkraftutbygging behandles i Stortinget og ikke bare av regjeringen. Et slikt regelverk har vi på vannkraftsiden. Større vann-

kraftutbygginger behandles av Stortinget, ikke bare av regjeringen, og det er en svakhet at vi ikke har fått til det på vindkraftsiden – foreløpig.

Bjørnar Moxnes (R) [10:56:33]: Jeg vil først gratulere folkebevegelsene landet rundt som har reist seg mot naturødeleggende vindkraft, med en viktig etappeseier. Regjeringen hadde ikke trukket nasjonal ramme for vindkraft i forrige uke uten den brede motstanden mot at naturen bygges ned bit for bit, som vi nå ser landet rundt.

Men det å skrote rammeplanen er ikke nok. I mange av områdene hvor det er stor lokal motstand, er konsesjonene allerede gitt. De gamle konsesjonene har flere fellestrekk som gjør at det er nødvendig å behandle dem på nytt. I mange av tilfellene ble det ikke tatt tilstrekkelige miljøhensyn. Mange har endret det som skal bygges, i forhold til det som ble skissert i opprinnelig søknad, og naturkartleggingen har vært utilstrekkelig.

På Hitra og på Sørmarksfjellet har man funnet hubro, en truet art, underveis i byggeprosessen. Vi vet også mer om miljøkonsekvensene av vindmøller i bruk. Bare på Smøla er 100 havørn drept av vindmøller. I Tyskland vet man at 1 200 tonn insekter dør i møtet med vindmøller hvert år. I Egersund finner vi et eksempel på at det som ble bygd, ikke er det de søkte om – området med inngrep er blitt tre ganger større enn det som var oppgitt i søknaden. I mange av prosjektene vet vi at vindmøllene som bygges, er større enn det som ble lagt til grunn under vurderingene i forkant. Og større vindkraftturbiner endrer lydbildet, veiene må bli større for å frakte større deler, og faren for iskast om vinteren øker.

I tillegg må vi nå se på helheten. Hittil har vindkraftverk fått konsesjon uten å se det totale inngrepet i sammenheng. Det fører til at sårbar natur bygges ned bit for bit, og det er en stor trussel mot det biologiske mangfoldet. FN's naturpanel la i mai fram en rapport som viste hvordan tap av leveområder er en av de største årsakene til at opp mot en million plante- og dyrearter er truet.

Vindkraftanlegg i Norge bygges stort sett i uberørt natur. Det kreves i snitt 800 meter vei for hver vindturbine. Veiene krever sprenging og andre inngrep for å være store nok til å frakte deler til vindkraftturbiner på langt over 100 meter.

Mange av konsesjonene må uansett behandles på nytt, fordi utbyggingen er utsatt i forhold til hva som lå inne i søknaden. En tillatelse varer ikke evig, men når det gjelder vindparker, oppfører staten seg sånn. Etter hvert som miljøkonsekvensene av vindkraftanleggene er blitt mer kjent, har den lokale motstanden naturlig nok økt, og det oppleves som et klart demokratisk overtramp når ny kunnskap ikke betyr noe. Rødt mener at det lokale folkestyret er viktig, og at anlegg som har fler-

tallet i befolkningen lokalt mot seg, derfor ikke bør bygges.

Det er også juridisk tvilsomt at det å få utsettelse ikke skal kreve noen nye vurderinger. Det sier bl.a. forskningsprofessor Ole Kristian Fauchald, som er blant Norges fremste miljøjurister. Han uttaler følgende:

«Igangsettingsfrist er et vilkår i konsesjonen, og en utsettelse av denne er en omgjøring av konsesjonen. Det innebærer at en søknad om fristforlengelse i utgangspunktet skal følge samme saksbehandlingsregler som en ordinær søknad. Ut fra dette blir det uholdbart å hevde at man ved et slikt vedtak kan bygge på «kunnskapsgrunnlaget på vedtakstidspunktet». Ved vedtak om fristforlengelse må kunnskapsgrunnlaget oppdateres».

I klima- og miljøspørsmål har Rødt og vindkraftmotstanderne to tanker i hodet på en gang. Vi kan ikke redde klimaet på en måte som samtidig ødelegger naturen og økosystemene som vi er avhengig av for ren luft, rent vann og for maten vi spiser. Derfor må det nå strammes inn på praksisen, og vi må få en endring av hvordan Stortinget får til behandling det som så langt er gitt av konsesjoner til vindkraftverk.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Ingrid Heggø (A) [11:01:51]: Eg vil starta med å seia at Arbeidarpartiet har føreslege ein heilskapleg plan der vind, vatn og nett vert sette inn i denne heilskaplege planen og sett i samanheng, men regjeringa har stemt det ned. Arbeidarpartiet har heller aldri vore redd for ny kunnskapsinnhenting og å bruka denne, og vi har alltid sagt at utbygginga må vera lokalt forankra.

Korleis vert konsesjonssystemet endra? Det har vi ikkje fått eit einaste svar på. Kva skal vektleggjast? Framleis ingen svar. Det vi har fått svar på, er at det vert ikkje konsesjonsbehandla nye prosjekt, så det må bety at òg der det har vore eit lokalt ja i denne runden, kjem det ingen nye prosjekt.

Kor store avvik mellom konsesjonen som er gjeve, og detaljplanen kan godtakast? Det har heller ikkje statsråden sagt noko om. Kva med kraftskatteutvalet? Heller ikkje her klarte regjeringa å få på plass ein samla plan. Kva skal til for å få rusta opp fornybar vasskraft?

Eigedomsskatten har som sagt denne regjeringa sett under press. Maskinskatten er teken bort frå vasskraft, der enkelte kommunar har fått kompensert med berre 18 pst. Kva skjer med maskinskatten på vindkraft? Kva vert det igjen lokalt? Kvifor er det eigentleg så stor skilnad på avskrivingsreglar og skattereglar på vatn og vind? Det er heller ikkje svart på.

Kraftskatteutvalet som regjeringa nedsette, skulle nettopp sjå på skattereglane som kunne vera til hinder

for å få utnytta potensialet som låg i opprusting og utbetring av vasskraft. Dei gjekk i staden laus på konsesjonslova i dette utvalet, på samfunnskontrakten, noko ein samla bransje er samd om slett ikkje er til hinder for verken opprusting eller utbetring. Tvert om er det med på å sikra lokal ringverknad for dei som stiller naturen sin til rådvelde for fellesskapet.

Vind betalar heller ikkje grunnrenteskatt eller naturressursskatt, og i motsetnad til all anna industri, som har 20 års avskrivning, er det 5 års avskrivning for vind. Berre avskrivingsreglane utgjer 2–3 øre per kilowattime.

Det har vore ein kort, men god debatt. Eg ser fram til å fortsetja debatten seinare.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [11:05:02]: Representanten Heggø sa at det har vært «ein kort, men god debatt». Den har i alle fall vært kort, og så har vel debatten også vært litt springende. Jeg skal prøve å svare ut noen av de spørsmålene som kom.

Skrotingen av nasjonal ramme: Det regjeringen har sagt, er at vi ikke går videre med det som var ett av forslagene som lå i nasjonal ramme, nemlig å peke ut områder, som lå som et forslag fra NVE – de 13 områdene. Det går vi ikke videre med. Men den jobben som er gjort, gir jo et kunnskapsgrunnlag, som vi definitivt tar med oss: Vi vet mer om vindkraft, vi vet mer om virkningen av vindkraft etter nasjonal ramme enn hva vi gjorde før. Det er kunnskap man selvfølgelig tar med seg når man skal gjøre et system mer robust, sett i forhold til det konsesjonssystemet som har vært en del av debatten her.

Og hva skal man gjøre med konsesjonssystemet? Jeg mener at jeg viste det i mitt hovedinnlegg: Vi skal stramme inn tidsfrister, vi skal klargjøre ting – og ja, vi skal også se på krav til konsekvensutredning, som settes i forbindelse med de ulike konsesjonene som behandles.

Så har jeg avslutningsvis lyst til å minne om det jeg sa i mitt hovedinnlegg. Det har vært en villet politikk å få bygget ut vindkraft i Norge, fra ulike regjeringer. Det var Stoltenberg-regjeringen som innførte elsertifikatene, nettopp for å få i gang bygging av vindkraft. Og sett opp mot den kritikken som kommer, har jeg lyst til å minne om at både Frøya og Haram, som er to konsesjoner det er stor oppmerksomhet rundt, er konsesjoner som ikke er gitt av denne regjeringen, men av den forrige regjeringen. Det vi gjør, er at vi stopper opp, vi tar på alvor de tilbakemeldingene vi bl.a. har fått etter å ha invitert til debatt, nettopp for å gjøre noe med det systemet som også lå til grunn da Frøya og Haram fikk sine konsesjoner fra den forrige regjeringen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 3 er avsluttet.

Sak nr. 4 [11:08:06]

Interpellasjon fra representanten Marianne Synnes Emblemsvåg til helseministeren:

«Antall kliniske studier er kraftig redusert i Norge, delvis pga. for lite pasientgrunnlag. Norden har et stort nok pasientgrunnlag til å være attraktivt for kliniske studier. Et samlet Nordisk råd støttet vårt forslag om en felles nordisk etisk komité for godkjenning av kliniske studier. Målet er at dette skal gjøre det lettere å initiere kliniske studier mellom de nordiske landene. De nordiske landene har god infrastruktur for forskning og tilgang på et høyt antall helseregistre og biobanker. En økning i antall kliniske studier, sammen med bedre tilgjengelighet til helseregistrene, kan bidra til en signifikant kvalitetsheving i behandlingstilbudet.

Hvordan vil statsråden følge opp vedtaket fra Nordisk råd om en felles nordisk etisk komité og stimulere til flere internasjonale kliniske studier i Norge og Norden, og vil statsråden sørge for henvisning av studiepasienter mellom nordiske land?»

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:09:15]: I 2015 la regjeringen fram en legemiddelmelding, der et av hovedmålene var å legge til rette for forskning og innovasjon. Regjeringen har som uttalt mål å styrke helseforskningen og gi pasienter bedre tilgang til utprøvede behandling i Norge.

Kliniske studier kan gi oss oppdatert kunnskap om effekten av ny diagnostikk og nye behandlingsmåter. Kunnskap fra klinisk behandlingforskning er til støtte ved prioritering av legemidler og ved avgjørelser om hvilke behandlingsmetoder pasientene skal få tilbud om. Men kliniske studier er også viktig for å få kunnskap om behandlingsformer som bør fases ut fordi de er mindre effektive eller dyrere enn det som er akseptabelt i forhold til effekt.

Legemiddelmeldingen pekte på at det har vært en nedgang i antallet kliniske studier i Norge etter 2000-årene. Antall legemiddelstudier er betraktelig redusert, og antall pasienter som deltar i kliniske legemiddelstudier, har også blitt redusert. I 2003 var det om lag 16 000 pasienter som var involvert i industrifinansierte legemiddelstudier, mens det i 2013 var nede i 6 700.

I årene fram til og med 2018 ses heller ingen økning i omsøkte kliniske studier til Statens legemiddelverk. Totalt ble det søkt om 121 studier, hvorav 72 var fra industrien. Til sammenligning var det totale antallet 179 i 2007, hvorav 126 var studier fra industrien. Samtidig som antallet kliniske studier reduseres kraftig i Norge, har andre europeiske land og USA økt antallet industrifinansierte studier med 30 pst.

Det foreligger et stort potensial for økt klinisk forskning i alle de nordiske landene dersom likheten

landene imellom utnyttes bedre og man ser Norden som ett pasientgrunnlag. Men dersom man skal samarbeide om klinisk forskning på tvers av de nordiske landene, kreves det i dag at man søker etisk godkjenning i alle de deltagende land hver for seg. Det blir unødig tidkrevende og vanskelig for forskere å finne fram til rett veiledning, informasjon og søknadssted når flere land deltar.

Vi fremmet forslag i Nordisk råd om en felles nordisk etisk komité for godkjenning av kliniske studier. Et samlet Nordisk råd støttet vårt forslag denne våren. Målet er at dette skal gjøre det lettere å initiere kliniske studier mellom de nordiske landene. Jeg er glad for å høre at Ministerrådet allerede nå har nedsatt en arbeidsgruppe som skal undersøke mulighetene og iverksette tiltak for redusert ressursbruk og forenklinger ved etisk godkjenning av nordiske forskningsprosjekter, spesielt siden behandlingen av vårt forslag ble så forsinket i Nordisk råd.

De nordiske landene har et stort nok pasientgrunnlag til å være attraktive for kliniske studier. De har god infrastruktur for forskning og tilgang på et høyt antall helseregistre og biobanker. Nordisk forskningssamarbeid med økning i antall kliniske studier og bedre tilgjengelighet til helseregistre kan bidra til signifikant kvalitetsheving i behandlingstilbudet.

Helseministeren har uttalt at han ønsker at kliniske studier skal være en naturlig del av behandlingstilbudet til den enkelte pasient, og har tatt til orde for at pasienters deltakelse i kliniske studier skal bli en del av det resultatbaserte finansieringssystemet for forskning i de regionale helseforetakene. Det er bra, for man trenger gode incentiver for å få opp den kliniske forskningen.

Dersom man skal kunne se Norden som én pasientpopulasjon, må man også legge til rette for pasienters deltakelse i kliniske studier på tvers av de nordiske landene. Dette er spesielt viktig når det gjelder sjeldne sykdommer. Men også etter hvert som behandlingen blir mer målrettet mot spesifikke sykdomsvarianter, kreves det større pasientpopulasjoner for å sikre tilstrekkelig rekruttering til en studie ved et studiested.

Henvvisning av pasienter over landegrensene til studier i andre nordiske land skjer til en viss grad også i dag, men det betinger at det lages studiespesifikke avtaler, noe som er tidkrevende og uforutsigbart. Det gjøres i hovedsak kun ved helt spesielle tilfeller, slik som ved utprøving av genterapien Kymriah, hvor det ble henvist barn til Norge fra åtte europeiske land for å delta i en klinisk studie på avansert celle- og genterapi til behandling av en spesiell form for leukemi.

Et rammeverk eller en garantiordning som sikrer at studiestedet ikke belastes med ekstraordinære kostnader tilknyttet intensivinnleggelse eller båretransport

ved henvisning av studiepasienter mellom nordiske land, vil kunne sikre pasienter bedre tilgang på å utprøve en behandling, og man ville også bli mer attraktiv som land ved tildeling av kliniske studier, ettersom man kan argumentere for bedre leveransedyktighet i forhold til deltakelse i studiet.

Mine spørsmål til statsråden er derfor: Hvordan vil statsråden følge opp vedtaket i Nordisk råd om en felles nordisk etisk komité? Hvordan vil statsråden stimulere til flere internasjonale kliniske studier i Norge og Norden? Og vil statsråden tilrettelegge for henvisning av studiepasienter mellom nordiske land?

Statsråd Bent Høie [11:15:02]: Det er et viktig spørsmål representanten Synnes Emblemsvåg tar opp, og jeg er også glad for det initiativet representanten har tatt i Nordisk råd. Jeg kommer tilbake til hvordan vi følger opp forslaget, men jeg vil først sette spørsmålet inn i en litt større ramme.

De nordiske landene har veldig gode helse- og kvalitetsregistre. Vi har biobanker, og vi har en god og enhetlig infrastruktur for epidemiologisk forskning og klinisk behandling. Og – ikke minst – det er stor vilje i befolkningen til å delta i kliniske studier.

Samtidig gjør den raske medisinske utviklingen at vi er nødt til nå å samarbeide tettere på tvers av fagmiljøer og landegrensene. Ofte er det behov for å rekruttere pasienter til forskning fra flere nordiske land, og det bygges infrastruktur og fagmiljøer som er så spesialiserte at vi er nødt til å dele både på kompetansen og på oppgavene.

Helse- og omsorgsdepartementet legger ned mye arbeid i å styrke, effektivisere og forenkle muligheten for forskere i Norden til å samarbeide – både om forskning og analyser av helsedata og kliniske studier. Da Norge hadde formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017, startet vi et treårig prosjekt for å følge opp Bo Könbergs rapport om fremtiden til det nordiske helsesamarbeidet.

Dette prosjektet har tre hovedoppgaver: Den første er å se på mulighetene og iverksette tiltak for hvordan vi kan redusere ressursbruk og forenkle etisk godkjenning av nordiske forskningsprosjekter.

Den andre oppgaven er å utrede en nordisk løsning for å gjøre helsedata mer tilgjengelig for forskning.

Og den tredje oppgaven er at vi skal videreutvikle nordisk samarbeid om kliniske studier og persontilpasset medisin gjennom Nordic Trial Alliance.

For å begynne med det siste: Helse- og omsorgsdepartementet har gitt NordForsk i oppdrag å videreutvikle Nordic Trial Alliance og innrette dette nettverket mot persontilpasset medisin. Da Stortinget bevilget 5 mill. kr til barnekreftforskning i 2018, brukte vi disse midlene som utgangspunkt til å få på plass et spleiselag.

Med midler fra dette prosjektet, Kreftforeningen, NordForsk og Forskningsrådet klarte Nordic Trial Alliance å tildele 30 mill. kr til barnekreftstudier innenfor persontilpasset medisin. Tre prosjekter starter opp nå – takket være dette spleiselaget. I tillegg til forskning skal prosjektene også gi kunnskap om utfordringer og muligheter ved å gjennomføre slike studier.

Det er også tildelt midler til ni strategiske workshops og nettverksaktiviteter. Hensikten er å styrke klinisk forskningssamarbeid i Norden, med vekt på nettopp persontilpasset medisin.

Så til arbeidet med helsedata: For å kunne forske uavhengig av landegrensene må alle forskere som trenger det, ha tilgang på data, og de må kunne gjøre dataene tilgjengelige for hverandre, ikke ved å eksportere data over landegrensene, men ved å gi forskere tilgang til å analysere data på tvers av de nordiske landene.

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt NordForsk i oppdrag å utrede systemer for å få til dette. Det er oppnevnt ekspertgrupper som ser på metadata, tekniske løsninger og regelverk. Det er stor interesse for dette arbeidet i forskningsmiljøene og i de farmasøytiske bransjeorganisasjonene.

Dette arbeidet har også fått positive ringvirkninger ved at de som arbeider med Helseanalyseplattformen, nå er i kontakt med kolleger som arbeider med liknende løsninger i de andre nordiske landene. Også når det gjelder forskning på kunstig intelligens og andre digitaliseringsområder, kan gode systemer for samarbeid være til god hjelp. I oppfølgingen må vi derfor involvere andre deler av det nordiske samarbeidet.

Så til det som er representanten Synnes Emblemsvågs konkrete spørsmål – etisk godkjenning: Nordisk forskningssamarbeid forutsetter etisk godkjenning av forskningsprosjektene. Det gjelder både forskning på helsedata og kliniske multisenterstudier. Prosjekter som involverer flere nordiske land, krever etisk vurdering og godkjenning i hvert enkelt land.

I dag kan disse prosessene ta opptil flere år, og det er vanskelig for forskere som trenger etisk godkjenning fra flere land, å finne fram til rett veiledning, informasjon og søknadssted. Det er derfor behov for å effektivisere, samordne og forenkle godkjenningsprosessene. Rapporten som er laget om dette i forbindelse med Norges formannskapsprosjekt, er et godt utgangspunkt for å komme videre. Rapporten inneholder seks forslag til hvordan vi kan forenkle søknadsprosedyrer og søknadsbehandling. Forslagene utfordrer ikke EU-regelverket.

Så langt har vi bare fått med oss de andre landene i å etablere en nordisk informasjonsportal, men vi har klart å sikre finansiering til å utvikle og drive portalen. NordForsk har knyttet til seg eksperter fra de nordiske

landenes komiteer for medisinsk forskningsetikk. Disse ekspertene skal bistå i arbeidet.

Nordisk råd har gitt oss god drahjelp ved at de har foreslått å opprette en felles nordisk komité for etisk godkjenning av kliniske studier. Dette forslaget er forelagt de nordiske medlemslandene, og de har gitt innspill til det endelige svaret fra Nordisk råd. Jeg er kjent med at EUs regelverk om kliniske legemiddelutprøvinger kan legge hindringer i veien for medlemsforslaget. Men forslagene i det nordiske formannskapsprosjektet om nordisk samarbeid om etikkgodkjenning utfordrer ikke EU-regelverket.

Jeg ber derfor Nordisk ministerråd om å intensivere arbeidet med å implementere forslagene fra rapporten om prosedyrer for etisk godkjenning. Dersom alle de nordiske landene viser vilje til å intensivere arbeidet, vil vi være godt på vei til å nå målet med medlemsforslaget fra Nordisk råd.

Det er satt i gang mye godt arbeid gjennom dette prosjektet. Parallelt er det utviklet nasjonale strategier innenfor persontilpasset medisin i flere av de nordiske landene. Fra norsk side mener vi at et videre nordisk samarbeid om kliniske studier og helsedata er viktig for å bidra til raskere innføring av persontilpasset medisin i Norden. Vi ønsker å etablere mer permanente strukturer for det nordiske samarbeidet om kliniske studier.

Denne høsten har Helse- og omsorgsdepartementet startet arbeidet med en handlingsplan for kliniske studier. Den skal følge opp stortingsmeldingen om helse- næring som skal behandles i denne salen i slutten av november. Handlingsplanen skal bl.a. kartlegge hindringer for at pasienter kan delta i kliniske studier i andre nordiske land, ikke bare regulatoriske hindringer, men også administrative og økonomiske barrierer. Vi vil også undersøke nærmere hva som skal til for å øke forskersamarbeidet på tvers av landegrensene gjennom nettverk og infrastruktur.

De nordiske statsministrene har tatt initiativ til en ny visjon for det nordiske samarbeidet. Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region. Og de tre strategiske prioriteringene om et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et sosialt bærekraftig Norden innebærer et tettere samarbeid om forskning og kunnskapsdeling. Ved å legge bedre til rette for nordisk samarbeid om helseforskning og kliniske studier, mener vi at vi også bidrar til å nå disse overordnede målene, som de nordiske statsministrene har blitt enige om.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:22:48]: Takk til statsråden for gode svar. Jeg vet jo at statsråden har vært opptatt av å få til mer klinisk forskning på tvers av de nordiske landene, og jeg håper at alle de

nordiske helseministrene vil være like opptatt av å få det til. Jeg er glad for at statsråden følger opp arbeidet med Helseanalyseplattformen og jobber med å gi forskere tilgang til å analysere helsedata på tvers av de nordiske landene. Helseanalyseplattformen vil gi raskere og bedre tilgang til de ulike helseregistrene, og økt forskning vil kunne gi bedre helsetjenester på sikt.

På oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet etablerte de seks universitetssykehusene i 2012 NorCRIN, Norwegian Clinical Research Infrastructures Network, som er en nasjonal forskningsinfrastruktur med hovedmål å styrke og forenkle samarbeidet innenfor alle kategorier av kliniske studier i Norge og er en del av det europeiske nettverket ECRIN. Målet er å øke antallet kliniske studier, spesielt nasjonale multisenterstudier, samt øke kvalitet og gjennomføringshastighet på kliniske studier. Samarbeidet skal videre legge til rette for flere internasjonale studier, fortrinnsvis i Norden og Europa. Nettverket omfatter både node for tidligfasekliniske studier, som vil kunne øke sannsynligheten for at vi får flere fase II- og fase III-studier finansiert av industrien, samt en node for kliniske studier av barn. NorCRIN har fra 2015 til 2020 blitt finansiert gjennom Forskningsrådet som nasjonal forskningsinfrastruktur.

Det er de siste årene lagt ned en stor innsats for å bygge gode forskningsmiljøer og legge til rette for klinisk forskning. Likevel synes det ikke å være noen synlig økning i antall omsøkte legemiddelstudier til Statens legemiddelverk. Samtidig er tilbakemeldingen fra legemiddelindustrien at det er vanskelig å komme i inngrep med en del av de regionale helseforetakene, og det ses også ulik praksis mellom helseforetakene i Norge når det gjelder etisk godkjenning av de enkelte studiene.

Hvilke hindringer ser statsråden når det gjelder å få opp antallet kliniske studier i Norge? Er det slik at andre land har blitt mer attraktive, eller har vi lagt for dårlig til rette? I 2019 fikk de regionale helseforetakene i oppdrag å samarbeide med næringslivet og utrede hvordan NorCRIN kan kobles tettere til industrien gjennom en partnerskapsmodell. Tror statsråden at det vil kunne fremme antall kliniske studier i Norge?

Statsråd Bent Høie [11:25:40]: Representanten tar opp viktige spørsmål i sitt innlegg, også om det generelle behovet for å øke antallet kliniske studier i Norge og Norden. Den utviklingen som representanten beskriver, om en reduksjon av kliniske studier, er ikke et særnorsk fenomen, men er noe som vi dessverre møter i alle de nordiske landene. Det mener jeg styrker betydningen av det initiativet som representanten har tatt i Nordisk råd, og det arbeidet som en nå gjør gjennom de nordiske landene.

Dette er nok en del av utviklingen mot en kombinasjon av mer persontilpasset medisin, som krever et større befolkningsgrunnlag for å få til gode kliniske studier. En del andre land har laget mye enklere ordninger for industrien for raskt å få gjennomført kliniske studier, for de kliniske studiene må i dag gjennomføres raskere enn det som var tilfellet tidligere.

Vi jobber nå med en egen handlingsplan for å øke antallet kliniske studier i Norge, men representanten er også inne på at vi allerede har gitt et oppdrag om å videreutvikle NorCRIN til en «one-stop shop» for kliniske studier. Dette skal etableres som en partnerskapsmodell mellom NorCRIN og industrien, tilsvarende utviklingen av det danske NEXT-samarbeidet.

Vi må utnytte den fordelen vi har med at sykehusene i Norge har én eier, og at det er underlagt ett system. Hvis vi kan sikre at den internasjonale legemiddelindustrien også kan få én vei inn for å få tilgang til å etablere kliniske studier med norske pasienter, vil det være en stor fordel for pasientene, selvfølgelig, men det vil også kunne bidra til næringsutvikling i Norge og gi sykehusene en økonomisk avlastning i behandlingen av pasientene. Så her er det store fordeler for alle aktører.

Etisk godkjenning og tiden det tar, vil være en av barrierene for å få til gode studier på tvers av de nordiske landene. Vi har nå jobbet med og fått finansiert etableringen av en felles portal, slik at en i hvert fall skal ha god informasjon om hvor en skal søke, og hvilke vilkår som ligger til grunn. Det vil kunne redusere tiden noe.

Vi har behov for mer trykk for å komme videre. Vi har opplevd ulike interesser mellom de nordiske landene. Norge er og vil være en pådriver på dette området. Men det vil selvfølgelig også ha stor verdi om representanten får sine kollegaer fra de andre nordiske landene til å fremme tilsvarende interpellasjoner og debatter i sine parlamenter, slik at de nordiske regjeringene opplever et trykk fra sine parlamenter om å oppnå den samme målsettingen.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:28:56]: Regjeringen vil jo at pasientene skal tilbys mer presis og målrettet diagnostikk og behandling, bl.a. gjennom å legge til rette for utvikling av persontilpasset medisin, som statsråden nevnte i sin innledning. Helse- og omsorgstjenestene skal legge til rette for at resultater fra både klinisk forskning og medisinsk grunnforskning kan overføres til diagnostikk- og pasientbehandling. Det krever innsats, investeringer og politisk vilje.

Men overgangen til persontilpasset medisin utfordrer både helse- og omsorgstjenestene og næringslivet. Å koble pasientens sykehistorie, kliniske funn, livsstilsfaktorer og miljøpåvirkning med data fra analyse av biologiske markører gir nye muligheter, men også nye ut-

fordringer, for databehandling. Ikke minst krever det nye arbeidsmetoder og prosesser for utvikling, utprøving, godkjenning og markedsføring av nye legemidler.

Statsråden nevnte i sitt innlegg at EUs regelverk kunne være utfordrende. Legemiddelutprøving dekkes av EUs nye regelverk, som harmoniserer godkjenningssprosessen, men dette regelverket dekker ikke godkjenning av registerdata brukt sammen med slike studier. Vil det kunne hindre kobling av registerdata i Norden til legemiddelutprøvingen dersom personvernet – selvfølgelig – er håndtert korrekt?

Dagens kliniske studier er i stor grad basert på randomiserte studier i store pasientgrupper. Persontilpasset medisin krever derimot en mer individuell tilpassning. Dette utfordrer også forretningsmodellene i industrien, der dekning av kostbare utviklingsløp for nye behandlinger er basert på store pasientgrupper.

Utfordringene er mange, og det vil i utgangspunktet være krevende for helseforetakene å innføre persontilpasset medisin. Mener statsråden at manglende satsing på kliniske studier kan true en optimal implementering av persontilpasset medisin i helseforetakene?

Statsråd Bent Høie [11:31:18]: Som jeg var inne på i mitt svar, er det slik at når det gjelder Nordisk råds vedtak, kan det være enkelte utfordringer med EUs regelverk. Men jeg synes det er bra at Nordisk råd er mer ambisiøse enn det regelverket legger til rette for i dag.

De punktene som kom fram i Bo Könbergs rapport, og som har vært Norges ønske i det nordiske samarbeidet å få gjennom på dette området, vil innebære en betydelig forbedring for muligheten til å drive kliniske studier på tvers av de nordiske landene. Disse punktene utfordres ikke av EUs regelverk, men vil være mulig å gjennomføre innenfor EUs regelverk.

Jeg håper at det initiativet representanten har tatt, også vil bidra til at de andre nordiske landene er villige til å gå lenger enn det som har vært mulig å få til nå. I realiteten er etableringen av denne portalen en av de mest konkrete tingene vi får til. Gjennom de ulike arbeidsgruppene vi nå har på gang på disse områdene, opplever vi at det er enda sterkere politisk vilje til å få til bedre løsninger.

Når det gjelder spørsmålet om innføring av persontilpasset medisin på norske sykehus, er det klart at det der også er en rekke spørsmål som vil berøre personvern og måten vi har organisert registrene våre på i Norge. Det er et av de spørsmålene vi nå jobber med, som oppfølging av de oppdragene jeg har gitt både Helsedirektoratet og helseregionene, for å legge mer til rette for persontilpasset medisin i Norge. Jeg utelukker ikke at vi har behov for også å få en diskusjon om det er nødvendig å

gjøre endringer i regelverk og registerordninger i Norge for i større grad å kunne utnytte den fordelen som ligger i norske register, men også i realiteten å kunne tilby innbyggerne i Norge den samme medisinske behandlingen som det de vil oppleve at de får i andre land, gjennom mer persontilpasset medisin. Ikke minst er det viktig både for å oppnå bedre resultater av behandlingen, og for å unngå overbehandling og feilbehandling av pasienter, ved at en i dag i mange tilfeller vet for lite om hvilken behandling den enkelte pasient skal ha. I så måte var beslutningen i Beslutningsforum i går en gledelig nyhet, der en bl.a. har tatt i bruk et nytt verktøy for persontilpasset medisin for å sikre at kvinner med brystkreft ikke utsettes for en behandling som kun skader uten å hjelpe.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Sak nr. 5 [11:34:17]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.) (Lovvedtak 1 (2019–2020), jf. Innst. 21 L (2019–2020) og Prop. 142 L (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Dermed er sakene nr. 1–5 på dagens kart ferdig debattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget avbrøt sine forhandlinger kl. 11.34.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 15.

Votering

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 22. oktober 2019

Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. 20 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Bjørnar Moxnes satt fram et forslag på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«1. Stillingen som Stortingets ombudsmann for forvaltningen utlyses på ny.

2. Kontorsjef Bjørn Dæhlin konstitueres som Stortingets ombudsmann for forvaltningen fra 1. januar 2020 inntil ny ombudsmann for forvaltningen tiltrer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 89 stemmer mot og 7 stemmer for forslaget fra Rødt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.52)

Presidenten: Mye tyder på at flere har stemt feil. Da tar vi voteringen om igjen.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 98 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.27)

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

1. Til Stortingets ombudsmann for forvaltningen for tidsrommet 1. februar 2020 til 31. desember 2021 velges Hanne Harlem.
2. Kontorsjef Bjørn Dæhlin konstitueres som Stortingets ombudsmann for forvaltningen for tidsrommet 1. til 31. januar 2020.

Presidenten: Det voteres over tilrådingens punkt 1. Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 94 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.58)

Presidenten: Det voteres over tilrådingens punkt 2. Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 96 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.27)

Votering i sak nr. 2, debattert 22. oktober 2019

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen (Innst. 23 S (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Som varamedlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen velges: Solfrid Lerbrekk.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 3 og 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5, debattert 22. oktober 2019

Presidenten: Sak nr. 5 er andre gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 1.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 6 [15:04:14]

Referat

1. (31) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 3 (2019–2020))
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (32) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud og Jan Bøhler om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker, fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft (Dokument 8:5 S (2019–2020))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
3. (33) Levende lokalsamfunn for fremtiden. Distriktsmeldingen (Meld. St. 5 (2019–2020))
4. (34) Endringer i introduksjonsloven (Nasjonalt tolkerregister) (Prop. 6 L (2019–2020))
Enst.: Nr. 33 og 34 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
5. (35) Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene (Dokument 3:3 (2019–2020))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (36) Lov om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2019

av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/943 (forretningshemmelighetsdirektivet) (Prop. 5 LS (2019–2020))

Enst.: Sendes næringskomiteen, unntatt B, som sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til

innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Ber noen om ordet før møtet heves?

– Det gjør ingen, og møtet er dermed hevet.

Møtet hevet kl. 15.04.

